

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การศึกษาเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนา “คน” อันเป็นทรัพยากรที่ทรงคุณค่าของสังคม ให้มีคุณภาพและมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข ทันท่องการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตามยุคสมัย การศึกษาจึงต้องเป็นพลวัต นั่นคือ ต้องปรับเปลี่ยนให้ทันและสอดคล้องกับกระแสการเปลี่ยนแปลงของประเทศชาติและสังคมโลกอยู่ตลอดเวลา (วัฒนาพร ระงับทุกข์, 2541, หน้า 1)

จากการศึกษาพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 4 จุดเน้นที่เห็นได้ชัดเจนประการหนึ่ง คือ การให้ความสำคัญกับผู้เรียน หรือที่เรียกว่า “ผู้เรียนสำคัญที่สุด” หรืออีกนัยหนึ่งที่คุ้นเคยกันดีคือคำว่า “เด็กเป็นศูนย์กลาง” ซึ่งปรากฏอยู่ในมาตรา 22-30 เช่น

ม. 22 “การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ”

ม. 24(1) “จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจ และความถนัดของผู้เรียนโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล”

ม. 24(2) “ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา” (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543, หน้า 72-73)

กระบวนการเรียนรู้ที่พึงประสงค์ คือกระบวนการทางปัญญาที่พัฒนาบุคคลอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตสามารถเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่มีความสุข บูรณาการเนื้อหาสาระตามความเหมาะสมของระดับการศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนได้มีความรู้เกี่ยวข้องกับตนเอง และความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม สาระการเรียนรู้สอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียน ทันทสมัย เน้นกระบวนการคิด และการปฏิบัติจริงได้เรียนรู้ตามสภาพจริง สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างกว้างไกลเป็นกระบวนการที่มีทางเลือก และมีแหล่งการเรียนรู้ที่น่าสนใจเป็นกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันโดยมีผู้เรียนครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายร่วมกันจัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้และมุ่งประโยชน์ของผู้เรียนเป็นสำคัญเพื่อให้ผู้เรียนเป็นคนดี คนเก่ง และคนมีความสุข

การเรียนรู้โดยการท่องหนังสือหรือเอาวิชาเป็นตัวตั้ง ไม่สามารถทำให้มนุษย์เผชิญ และแก้ปัญหาสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว จึงได้เกิดสภาวะวิกฤต เช่น ไม่สามารถแก้ไขปัญหาความยากจนได้ การไม่มีงานทำ ความเครียด ความรุนแรง ปัญหายาเสพติด ปัญหาโรคเอดส์ อุบัติเหตุ ความขัดแย้ง อาชญากรรม การทำลายสิ่งแวดล้อมและอื่น ๆ การเรียนรู้โดยเอาวิชาเป็นตัวตั้งทำให้แยกตัวออกจากความเป็นจริงของชีวิตและสังคม

การเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (learner-centered) นั้นไม่ใช่เรื่องใหม่การเรียนรู้ในสมัยโบราณก่อนมีระบบโรงเรียนก็เป็นรูปแบบที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ ใครสนใจอยากเรียนอะไรก็เรียนวิชานั้น ซึ่งสอดคล้องกับหลักวิชาการศึกษาและวิชาจิตวิทยาการศึกษาที่สอนในสถาบันผลิตครูมาเป็นเวลากว่า 100 ปี ที่เน้นรูปแบบการเรียนรู้เช่นนี้ แต่ไม่มีการนำไปปฏิบัติ

ปัจจุบันหลักสูตรทุกวิชาจะเน้นหนักให้มีการกำหนดจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมเอาไว้มากมายจนกระทั่งครูเกิดความกังวลว่าไม่สามารถที่สอนให้ครบตามจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมเหล่านั้นได้ จึงสอนอย่างรีบเร่ง จนในที่สุดก็จะกลับไปสู่กระบวนการที่ครูคุ้นเคย วิธีที่ง่ายและสะดวกที่สุดก็คือการบอกให้จดหรือครูพูดเป็นส่วนใหญ่ เพราะการเรียนรู้วิธีนี้จะทำให้ทั้งครูและเด็กสามารถเรียนเนื้อหาได้มากมายครบถ้วน

ครูส่วนใหญ่ที่มีความรู้ดีกว่าการที่เด็กได้เรียนเนื้อหาหลายๆ และท่องจำได้ทั้งหมดคือความสำเร็จของการสอน และจะช่วยให้เด็กมีความรู้พอสำหรับการสอบ โดยเฉพาะการสอบคัดเลือกเข้าเรียนต่อในระดับสูงขึ้น แต่การเรียนรู้เช่นนั้นผลที่สุดก็คือ เด็กไม่ได้พัฒนาสมองหรือใช้ความคิด ไม่รู้จักกระบวนการเรียนรู้ มีแต่การท่องจำเหมือนนกแก้วนกขุนทอง ถ้าถามว่านักการศึกษาพอใจไหมที่สภาพการเรียนการสอนของไทยเป็นแบบนี้ คำตอบก็คือทุกคนไม่พอใจ แต่ก็ยังไม่มีการเปลี่ยนแปลง เพราะเวลาพูดถึงการปฏิรูปการศึกษา เราไม่ได้พูดถึงการเปลี่ยนแปลงกระบวนการเรียนรู้

การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญไม่ใช่สิ่งที่กระทำได้สำเร็จโดยง่ายหรือในช่วงระยะเวลาอันสั้น การนำแนวคิดนี้ไปปฏิบัติในระดับห้องเรียน แม้โรงเรียนจะได้เข้ามามีบทบาทในการเตรียมการเพื่อสนับสนุนในด้านต่างๆ เป็นอย่างดีแล้วก็ตาม ก็มักจะมีปัญหาอุปสรรคต่างๆ เกิดขึ้นในการจัดการเรียนการสอนเสมอ ซึ่งหากบุคลากรของโรงเรียนทั้งในส่วนของผู้บริหารฝ่ายต่างๆ และโดยเฉพาะอย่างยิ่งครูผู้สอนที่ปฏิบัติโดยตรงไม่ตระหนักและรู้เท่าทันปัญหาแล้วพยายามหาทางป้องกัน แก้ไข อย่างทันการณ์แล้วก็จะก่อให้เกิดความท้อแท้ เหนื่อยหน่ายและหมดกำลังใจในที่สุด (วัฒนาพร ระงับทุกข์, 2541, หน้า 83)

โรงเรียนส่วนใหญ่ยังจัดการเรียนการสอนโดยไม่ได้เน้นที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ ครูส่วนมากจะคุ้นเคยกับวิธีการสอนแบบดั้งเดิม ซึ่งเป็นวิธีการที่ครูเคยได้รับการสอนมาหรือฝึกฝนมาโดยเป็น

วิธีการที่ครูจะถ่ายทอดความเชี่ยวชาญของตนให้กับลูกศิษย์ ผู้มีลักษณะเป็นผู้ที่คอยแต่จะรับความรู้ เน้นความรู้ความจำและการฝึกฝนมากกว่า เจตคติหรืออารมณ์ความรู้สึก

การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญจะประสบผลสำเร็จได้นั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยสำคัญหลายประการ โดยการศึกษาสภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญทั้งในด้านพฤติกรรมการสอนของครู ซึ่งรวมถึงการเตรียมการสอนทั้งเนื้อหาและวิธีการการจัดสิ่งแวดล้อม การเอาใจใส่ผู้เรียนเป็นรายบุคคลการจัดกิจกรรมและสถานการณ์ให้ผู้เรียนได้แสดงออกและคิดอย่างสร้างสรรค์ส่งเสริมให้ผู้เรียนฝึกคิด ฝึกทำและฝึกปรับปรุงตนเอง ส่งเสริมกิจกรรมการแลกเปลี่ยน การเรียนรู้จากกลุ่ม การใช้สื่อการสอน การใช้แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย และเชื่อมโยงประสบการณ์กับชีวิตจริง การฝึกฝนมารยาทวัฒนธรรมไทย และการสังเกต และการประเมินพัฒนาการของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง และในด้านพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งรวมถึงการมีประสบการณ์ตรง สัมพันธ์กับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การฝึกปฏิบัติจนค้นพบความถนัดและวิธีการของตนเอง การทำกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกลุ่ม การที่ผู้เรียนฝึกคิดอย่างหลากหลายและสร้างสรรค์จินตนาการ ตลอดจนได้แสดงออกอย่างชัดเจนและมีเหตุผล การได้รับการเสริมแรงให้ ค้นหาคำตอบ แก้ปัญหา ทั้งด้วยตนเองและร่วมด้วยช่วยกัน การได้ฝึกค้นคว้ารวบรวมข้อมูลและสร้างสรรค์ความรู้ด้วยตนเอง การได้เลือกทำกิจกรรมตามความสามารถความถนัด และความสนใจของตนเองอย่างมีความสุข ฝึกตนเองให้มีวินัยและมีความรับผิดชอบในการทำงาน และฝึกประเมิน ปรับปรุงตนเองและยอมรับผู้อื่น ตลอดจนสนใจใฝ่หาความรู้อย่างต่อเนื่อง

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนในเขตการศึกษา 12 พบปัญหาการจัดการเรียนการสอนทั้งในด้านพฤติกรรมการสอนของครู ดังเช่นงานวิจัยของปรีชา นิสัยมัน (2538) ทำการศึกษาเรื่องความแปลกแยกกับพฤติกรรมการสอนของครู โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในเขตการศึกษา 12 พบว่าครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ ในเขตการศึกษา 12 มีความแปลกแยกด้านความรู้สึกไร้ความหมายเป็นตัวพยากรณ์สำคัญในการพยากรณ์พฤติกรรมการสอนของครู ผู้บริหารโรงเรียนควรดำเนินการให้ครูมีความรู้สึกไร้ความหมายน้อยลงให้มากที่สุด ด้านความโดดเด่นทางสังคมโรงเรียนต้องเพิ่มคุณภาพทางการศึกษาให้สูงขึ้น และควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านอื่นๆ กับพฤติกรรมการสอนของครู เพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนของครูให้สูงขึ้น เช่น ปัจจัยการมีส่วนร่วมในการทำงาน ขนาดโรงเรียน บรรยากาศองค์การ ควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความแปลกแยกกับพฤติกรรมการสอนของครูโดยจำแนกเป็นรายด้าน เช่น การเตรียมการสอน การจัดกิจกรรม การเรียนการสอน การใช้สื่อการเรียนการสอน การควบคุมชั้นการสร้างบรรยากาศในชั้นเรียนและการวัดประเมินผลการเรียน ซึ่งการศึกษาในเรื่อง

ดังกล่าวนั้น ผู้วิจัยเห็นว่าควรศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการสอนของครูที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญซึ่งเป็นเรื่องที่เราควรเร่งพัฒนาการจัดการเรียนการสอนรูปแบบดังกล่าวในเขตการศึกษา 12 ว่ามีสภาพ ปัญหาอย่างไร อีกทั้งในด้านพฤติกรรมกรเรียนของผู้เรียน ผู้วิจัยพบงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัญหาการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนในเขตการศึกษา 12 ดังเช่น งานวิจัยของ สุทธิพงษ์ ทรงศีล (2542) ทำการศึกษาการดำเนินงานการจัดการเรียนการสอนแบบยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง พบข้อที่ควรนำมาปรับปรุงคือ ในด้านการรับรู้ของนักเรียนต่อการจัดการเรียนการสอนรูปแบบนี้มีอยู่ในระดับมาก ฉะนั้นผู้บริหารควรกำหนดให้ครูจัดกิจกรรมเสริมเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้กล้าแสดงออกอย่างมีเหตุผล ได้ร่วมกันระดมพลังสมองและ เข้าใจบทบาทของตนเองและกระบวนการกลุ่ม ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียนสูงขึ้นจะเห็นได้ว่า พฤติกรรมการสอนของครูนั้นมีผลอย่างยิ่งต่อพฤติกรรมกรเรียนของผู้เรียน ดังข้อเสนอแนะจากการวิจัยที่กล่าวถึงด้านการสอนผู้บริหารควรกำหนดให้ครูผู้สอนเปิดโอกาสและส่งเสริมให้นักเรียนใช้กระบวนการกลุ่มในการสรุปข้อคิดเห็นเพิ่มมากขึ้น จะเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ค้นหาคำตอบด้วยตนเองอย่างกว้างขวางขึ้น ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน ผู้บริหารควรกำหนดให้ครูผู้สอนเปิดโอกาสและส่งเสริมให้นักเรียนใช้กระบวนการกลุ่มในการสรุปข้อคิดเห็นเพิ่มมากขึ้น ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน ผู้บริหารควรกำหนดให้ครูผู้สอนยอมรับฟังความคิดเห็นของนักเรียนที่เสนอมาอย่างมีเหตุผลให้ความสนทนากับนักเรียนแต่ละคน และจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตรงกับความต้องการของนักเรียนเพื่อเป็นการพัฒนาผู้เรียนทุกด้านให้เกิดประสิทธิภาพในการเรียนการสอนมากขึ้น

จากการศึกษาข้อมูล และงานวิจัยต่าง ๆ ของสำนักพัฒนาการศึกษาศาสนา และวัฒนธรรม เขตการศึกษา 12 แล้ว ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาว่าโรงเรียนเอกชนที่เปิดสอนในระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน เขตการศึกษา 12 มีการนำเอาการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมาใช้ปฏิบัติจริงหรือไม่ และหากนำมาใช้แล้วมีสภาพ ปัญหาในการจัดการเรียนการสอนอย่างไร เมื่อผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้อาจทำให้ทราบแนวทางในการส่งเสริมและปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของโรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน เขตการศึกษา 12 ให้เกิดทางเลือกใหม่ของการจัดการศึกษา และเกิดลักษณะการเรียนรู้ที่พึงประสงค์ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของ โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน เขตการศึกษา 12

2. เพื่อเปรียบเทียบสภาพการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน เขตการศึกษา 12 จำแนกตามขนาดของโรงเรียน ประสิทธิภาพการทำงานของครู และเขตที่ตั้ง
3. เพื่อศึกษาปัญหาการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของโรงเรียน ประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน เขตการศึกษา 12
4. เพื่อเปรียบเทียบปัญหาการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน เขตการศึกษา 12 จำแนกตามขนาดของโรงเรียน ประสิทธิภาพการทำงานของครู และเขตที่ตั้ง
5. เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน เขตการศึกษา 12

ความสำคัญของการวิจัย

1. ทำให้ทราบถึงสภาพ และปัญหาในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน เขตการศึกษา 12
2. ทำให้ทราบถึงผลการเปรียบเทียบสภาพ และปัญหาในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน เขตการศึกษา 12 จำแนกตามขนาดของโรงเรียน ประสิทธิภาพการทำงานของครู และเขตที่ตั้ง
3. เป็นแนวทางในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน เขตการศึกษา 12 ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

คำถามการวิจัย

1. สภาพการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน เขตการศึกษา 12 อยู่ในระดับใด
2. สภาพการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน เขตการศึกษา 12 จำแนกตามขนาดของโรงเรียน ประสิทธิภาพการทำงานของครู และเขตที่ตั้ง แตกต่างกันหรือไม่
3. ปัญหาการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน เขตการศึกษา 12 อยู่ในระดับใด

4. ปัญหาการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน เขตการศึกษา 12 จำแนกตามขนาดของโรงเรียน ประสิทธิภาพการทำงานของครู และเขตที่ตั้ง แตกต่างกันหรือไม่

5. แนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ของโรงเรียน ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน เขตการศึกษา 12 มีอย่างไร

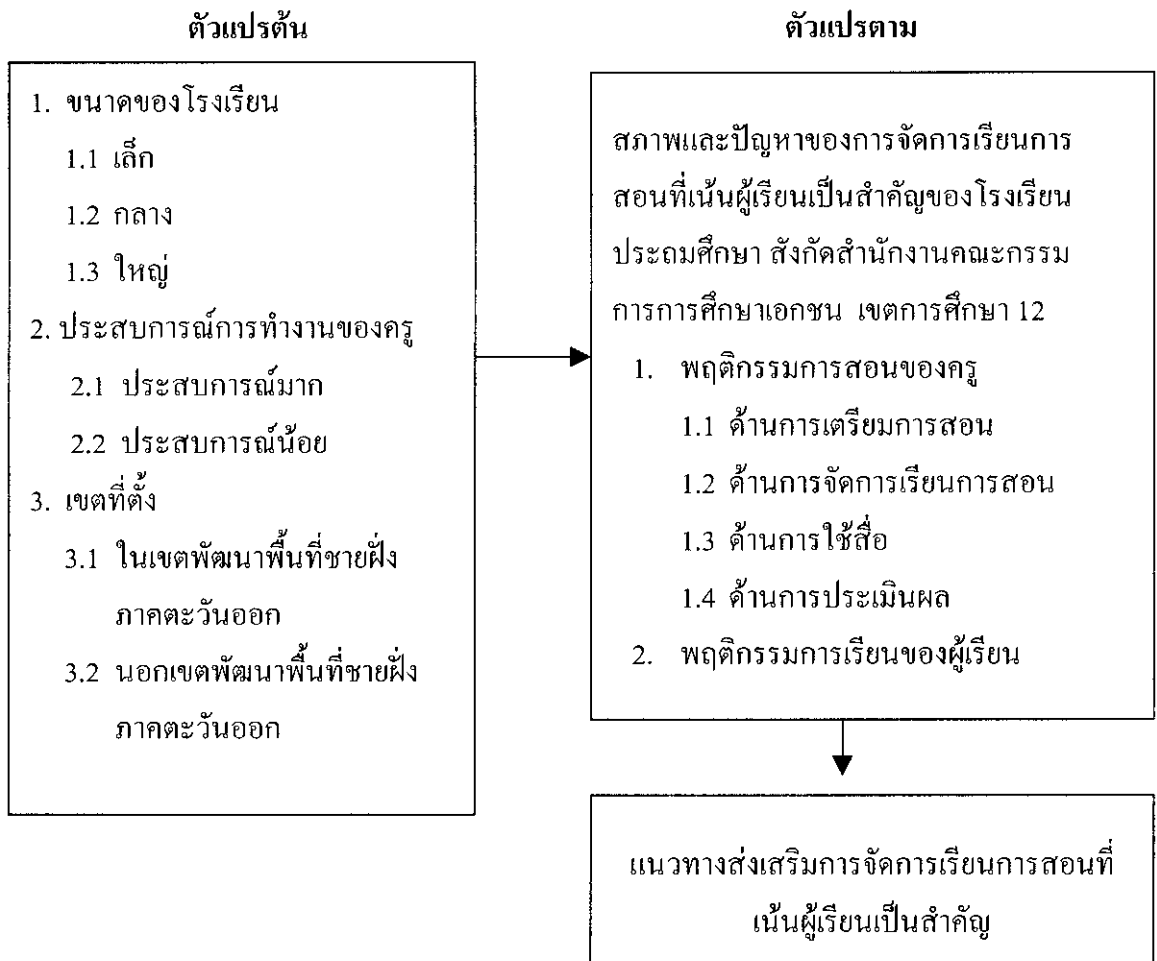
สมมติฐานการวิจัย

1. สภาพการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน เขตการศึกษา 12 จำแนกตามขนาดของโรงเรียน ประสิทธิภาพการทำงานของครู และเขตที่ตั้งแตกต่างกัน

2. ปัญหาในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน เขตการศึกษา 12 จำแนกตามขนาดของโรงเรียน ประสิทธิภาพการทำงานของครู และเขตที่ตั้งแตกต่างกัน

กรอบความคิดในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาสภาพ ปัญหาและแนวทางในการส่งเสริมการจัดการเรียน การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาเอกชน เขตการศึกษา 12 ใช้กรอบความคิดในการวิจัยโดยการศึกษา ขนาดของโรงเรียน ประสิทธิภาพในการทำงานของครู และเขตที่ตั้งส่งผลต่อสภาพ ปัญหาและแนวทางในการส่งเสริม การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยอาศัยตัวบ่งชี้การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ของศูนย์พัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน (พ.ก.ร.) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้ พัฒนาตัวบ่งชี้การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญขึ้น โดยกำหนดเป็นพฤติกรรมการสอนของ ครูและพฤติกรรมเรียนของผู้เรียน (วัฒนาพร ระบุว่า พุคษ์, 2541, หน้า 8 – 10) ดังภาพประกอบที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบความคิดในการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัย

1. **ขอบเขตของเนื้อหา** มุ่งศึกษาสภาพ ปัญหาและแนวทางส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน เขตการศึกษา 12 ตามตัวบ่งชี้การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของศูนย์พัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน (พ.ค.ร.) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ประกอบด้วยตัวบ่งชี้การเรียนของผู้เรียน และตัวบ่งชี้การสอนของครู

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 **ประชากร** ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ คือ ครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน เขตการศึกษา 12 จำนวน 5,969 คน

2.2 **กลุ่มตัวอย่าง** กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน เขตการศึกษา 12 จำนวน 361 คน

3. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

3.1 ตัวแปรต้นได้แก่

3.1.1 ขนาดของโรงเรียน ประกอบด้วย

3.1.1.1 ขนาดเล็ก

3.1.1.2 ขนาดกลาง

3.1.1.3 ขนาดใหญ่

3.1.2 ประสิทธิภาพการทำงานของครู ประกอบด้วย

3.1.2.1 ประสิทธิภาพมาก

3.1.2.2 ประสิทธิภาพน้อย

3.1.3 เขตที่ตั้ง

3.1.3.1 ในเขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งภาคตะวันออก

3.1.3.2 นอกเขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งภาคตะวันออก

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ สภาพและปัญหาในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามตัวบ่งชี้การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

3.2.1 สภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

3.2.1.1 พฤติกรรมการสอนของครู

3.2.1.1.1 ด้านการเตรียมการสอน

3.2.1.1.2 ด้านการจัดการเรียนการสอน

3.2.1.1.3 ด้านการใช้สื่อ

3.2.1.1.4 ด้านการประเมินผล

3.2.1.2 พฤติกรรมการเรียนของผู้เรียน

3.2.2 แนวการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หมายถึง การจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มากที่สุด โดยครูเป็นผู้วางแผนร่วมกับผู้เรียน จัดบรรยากาศให้เอื้อต่อการเรียนรู้ ให้กำลังใจและช่วยแก้ปัญหาหรือชี้แนะทางการแสวงหาความรู้ที่ถูกต้อง

2. สภาพการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูในห้องเรียนและนอกห้องเรียน ซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะของครูแต่ละคน โดยตัวบ่งชี้การสอนของครู 10 ข้อ และตัวบ่งชี้การเรียนของผู้เรียน 7 ข้อ ซึ่งเป็นเครื่องตรวจสอบ

ว่าเมื่อใดก็ตามที่เกิดการเรียนการสอนตามตัวบ่งชี้เหล่านี้ เมื่อนั้นได้เกิดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญแล้ว ดังนี้

2.1 พฤติกรรมการสอนของครู หมายถึง การที่ครูเตรียมการสอนทั้งเนื้อหาและวิธีการครูจัดสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศปลูกเร้า จูงใจ และเสริมแรงให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ครูเอาใจใส่นักเรียนเป็นรายบุคคล และแสดงความเมตตาผู้เรียนอย่างทั่วถึง ครูจัดกิจกรรมและสถานการณ์ให้ผู้เรียนได้แสดงออกและคิดอย่างสร้างสรรค์ ครูส่งเสริมให้ผู้เรียนฝึกคิด ฝึกทำและฝึกปรับปรุงตนเอง ครูส่งเสริมกิจกรรมแลกเปลี่ยนการเรียนรู้จากกลุ่มพร้อมทั้งสังเกตส่วนดีและปรับปรุงส่วนด้อยของผู้เรียน ครูใช้สื่อการสอนเพื่อฝึกการคิด การแก้ปัญหาและการค้นพบความรู้ ครูใช้แหล่ง การเรียนรู้ที่หลากหลายและเชื่อมโยงประสบการณ์กับชีวิตจริง ครูฝึกฝนกิจกรรมรายาและวินัยตามวิถีวัฒนธรรมไทย ครูสังเกตและประเมินพัฒนาการของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง ประกอบด้วย 4 ด้าน

2.1.1 ด้านการเตรียมการสอน

2.1.2 ด้านการจัดการเรียนการสอน

2.1.3 ด้านการใช้สื่อ

2.1.4 ด้านการประเมินผล

2.2 พฤติกรรมการเรียนของผู้เรียน หมายถึง การที่ผู้เรียนมีประสบการณ์ตรงสัมพันธ์กับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ผู้เรียนฝึกปฏิบัติจนค้นพบความถนัดและวิธีการของตนเอง ผู้เรียนทำกิจกรรมแลกเปลี่ยนการเรียนรู้จากกลุ่ม ผู้เรียนฝึกคิดอย่างหลากหลายและสร้างสรรค์จินตนาการ ตลอดจนได้แสดงออกอย่างชัดเจนและมีเหตุผล ผู้เรียนได้รับการเสริมแรงให้ค้นหาคำตอบ แก้ปัญหาทั้งด้วยตนเอง และร่วมด้วยช่วยกัน ผู้เรียนได้ฝึกค้นคว้ารวบรวมข้อมูล และสร้างสรรค์ความรู้ด้วยตนเอง ผู้เรียนได้เลือกทำกิจกรรมตามความสามารถ ความถนัดและความสนใจของตนเองอย่างมีความสุข ผู้เรียนฝึกตนเองให้มีวินัยและมีความรับผิดชอบในการทำงานผู้เรียนฝึกประเมิน ปรับปรุงตนเองและยอมรับผู้อื่น ตลอดจนใฝ่หาความรู้อย่างต่อเนื่อง

3. ปัญหาการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หมายถึง สิ่งที่เป็นอุปสรรคที่อาจเกิดขึ้นจากการนำแนวความคิดการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญไปใช้โดยวิเคราะห์ตามพฤติกรรมการสอนของครูและพฤติกรรมการเรียนของผู้เรียน

4. แนวทางส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หมายถึง แนวทางดำเนินการเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมาใช้ให้เกิดผลดียิ่งขึ้น

5. โรงเรียนประถมศึกษา หมายถึง โรงเรียนที่เปิดสอนระดับชั้นอนุบาล ถึงปริญญาตรี สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน เขตการศึกษา 12

6. ขนาดของโรงเรียน หมายถึง ขนาดของโรงเรียนตามจำนวนนักเรียนโดยใช้เกณฑ์ ของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ

6.1 ขนาดเล็ก หมายถึง โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนไม่เกิน 120 คน

6.2 ขนาดกลาง หมายถึง โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 121 – 280 คน

6.3 ขนาดใหญ่ หมายถึง โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 280 คนขึ้นไป

7. ประสบการณ์การทำงานของครู หมายถึง การรายงานของครูผู้ตอบแบบสอบถามว่าตนเองได้เข้าเป็นครูประจำทำการสอนถึงเวลาที่ตอบแบบสอบถามว่าเป็นระยะเวลานานเท่าใด โดยคิดระยะเวลาที่ทำการสอนเป็นจำนวนปีตามการรายงานของครูผู้ตอบแบบสอบถาม ในการแบ่งครูผู้ตอบแบบสอบถามตามระยะเวลาที่ทำการสอนดังนี้

7.1 ประสบการณ์มาก หมายถึง ครูที่ทำการสอนเป็นเวลา 10 ปีขึ้นไป โดยคิดจากค่าเฉลี่ยของระยะเวลาในการทำการสอนของครูทั้งหมดเป็นเกณฑ์ในการแบ่งโดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 24

7.2 ประสบการณ์น้อย หมายถึง ครูที่ทำการสอนน้อยกว่า 10 ปี โดยคิดจากค่าเฉลี่ยของระยะเวลาในการทำการสอนของครูทั้งหมดเป็นเกณฑ์ในการแบ่งโดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 24

8. เขตที่ตั้ง หมายถึง การจำแนกเขตพื้นที่ออกตามสถานที่ตั้งของโรงเรียน

8.1 เขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก หมายถึง โรงเรียนที่ตั้งอยู่ในจังหวัดชลบุรี ระยอง และฉะเชิงเทรา

8.2 นอกเขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก หมายถึง โรงเรียนที่ตั้งอยู่ในจังหวัดจันทบุรี ตราด นครนายก ปราจีนบุรี และสระแก้ว